

Lønarsamráðingar

Oddagrein

Í LOTUNI eru lønarsamráðingar millum fakfeløg-
inin á almenna arbeiðsmarknaðinum og Figgjarmálastýrið. Útgangsstøðið er kanska ikki tað besta,
aftaná einum heldur óhepnum úttalili frá Lands-
stýrismanninum í Figgjarmálum, har hann segði,
at eingin lønarhækkan kom uppá tal í tí almenna
sektorum.

VERÐUR eingini lønarhækkan á almenna arbeiðs-
marknaðinum í ár, so verður gloppið millum al-
mennar danskar lønir í Føroyum og føroyskar
almennar lønir enn størri, enn tað frammanundan
er. Tað er ikki heppið, um munurin á donskum
almennum lønum í Føroyum og føroyskum al-
mennum lønum verður ov stóur. Heldur ikki verður
tað heppið, um almennar lønir og veitingar verða
fastfrystar, soleiðis sum vit hava sæð tað við fólka-
pensiónini aftaná føroyingar yvirtóku ábyrgdina
av henni. Spurningurin er um man ikki burði har-
monisera føroyskar almennar lønir við danskar
almennar lønir í Føroyum, soleiðis at støðið verður
nøkurlunda tað sama fyri allar almennar lønir í
Føroyum óansæð um tað er danski staturin ella
Føroya Landstýri, ið rindar lønina.

HETTA hugskotið hevur ikki verið at hoyrt úr
Figgjarmálastýrinum undir hesum samráðingum.
Kanska fokuserar lønarleiðin í figgjarmála-
stýrinum ov nógv uppá ávísar lutir sósium hovuðs-
avtalu. Tað átti eisini at verið eitt áhugamál hjá
Lønarleiðini at tryggja, at sáttmálar verða hildnir
til fulnar á stovnum hjá landinum. Fyri fáum árum
síðani var grannskoðaraátekning hjá einum av
stóru landsstovnum, ið segði at peningur var
útgoldin til starvsfólk úttan heimild í sáttmála. Hetta
átti at verið nakað, leiðslan á Lønarleiðini í Figgj-
armálastýrinum átti at sett seg inn í, soleiðis at
slíkt ikki hendi aftur – sjálvandi treytað av, at
habilitereturin annars var í lagi.

NAKRIR sáttmálar eru komnir uppá pláss á al-
menna arbeiðsmarknaðinum, og tað er at fróast
um. Nýghugsan í sáttmálasamráðingum er altíð
gott, men spurningurin er um tað er skilagott at
formalisera eitt nú serfrøðingaheitið, ið vanligi
hefur verið ein heiðurstíttul uppborin av teimum,
ið bera hann. Kanska kemur inflatióin í heitið
serfrøðingur, um tað verður formaliserað í einum
sáttmála á almenna arbeiðsmarknaðinum. Hvussu
við teimum, ið arbeiða á privata arbeiðsmarknað-
inum, kundi ein spurt, verða tey ongantið ser-
frøðingar?

EIN hovuðsavtala er kanska tað rætta fyri danska
arbeiðsmarknaðin, men harvið er ikki vist, at før-
oyska arbeiðsmarknaðinum tørvar tað sama. Tað
eiga fakfeløgin og Figgjarmálastýrið ivaleyst at
avgera í felag. Ansast má eftir, at einki verður
kroyst niður um oyrið á fakfeløgnum, ið kanska
bert er eitt lótuherindi sum skyldast politiska rákin-
um í lotuni.

POLITISKA rákið í lotuni er ikki júst tað mest
vínarliga yvirfyri verkafeløgnum. Hóast hettar, so
er tað týðningarmikið, at vit fáa arbeiðsmarknað-
arviðurskipti, ið allir partar kunnu liva við.
Hovuðsavtalar á føroyska arbeiðsmarknaðinum
er eitt hugskot, men vit eiga at minnst til, sum
Alain segði í 1938, at einki er meira vandamikið
enn eitt hugskot, um man bert hevur tað eina
hugskotið.

Sosialurin

Viðmerkingar:

Sjálvstýri krevur sjálvsálit

– Vit vilja heldur kjakast um sjálvstýrisslógina, sum er
tann stóra avbjóðingin. Men hon krevur sjálvsálit, hon
krevur, at vit vita, at vit eru javngóðir, at vit eru førir
fyri at telva, at vit eru førir fyri at verja, og at vit eru
førir fyri at skapa einar størri og ríkari Føroyar fyri
fleiri enn nú. Einar sjálvstøðugar Føroyar, segði
Jóannes Eidesgaard m. a. í Føroyahúsinum í Keypmann-
ahavn mánakvøldið. Hann hevur sent okkum røðuna

Kjakfundur í Føroyahúsi-
num í Keypmannahavn 1.
mars 1999 um fullveldisætl-
an landsstýrisins.

Afturvendandi, síðan
henda landsstýrissamgong-
an varð skipað í mei mánaði
í fjør, hevur verið, at vit
onnur, sum ikki syngja við
fullveldisráðunum, hava
verið háláði inn á leikpallin
fyri at siga okkara hugsan
um teirra hugsan. Vit skulu
brúka nógv tað og orku til
at rættvísgera, at vit ditta
okkum til ikki at hava somu
politiska uppfatan, sum
samgongan og meirilutin á
løgtingi hevur. Tað verður
dag og dagliga kravt av
okkum, at vit skulu grund-
geva fyri, at vit ikki eru sum
hini. At vit eru ódvísi. Og
okkara almennu fjølmiðlar
er als einki undantak. Men
tað er kanska munandi læt-
tari eisini hjá teimum, tað
vit øll onnur bert skulu taka
stöðu til eitt og bert eittans
mál.

Men er málið bara "svart
ella hvítt"? Laga vit við
vilja viðurskiptini soleiðis,
at vit ikki longur skulu hava
valmøguleikarnir, sum
liggja millum svart og hvítt
– millum fullveldið og sam-
band. Ja, tað tykir mær so.
Nuansurnar eru pakkaðar
burtur, tí ter tæna eyðvitað
ikki tí rætta endamálinum.
Ein partur av politikkaru-
num stuðlaðir av almennu
fjølmiðlunum hava fingið
snarað málið burtur úr
heildini, soleiðis at tað nú
er eitt "alt ella einki" val.
Um ikki fullveldið og loys-
ing, so tað svartasta sam-
band, hvørki meira ella
minni.

Ikki ein trúarspurningur
Men hetta er tað sum hendur,
um bert kenslurnar ó-
tarnaðar sleppa leysar. Við
allari viðrøðing fyri kenslum,
fólksligum og politiskum,
so ber ikki til at byggja alt
ov nógv á kenslum, og als
ikki ber til samstundis heilt
at kasta alla sunna fornuft
yvir borð og bert hava
kenslurnar eftir. Og tað má
sigast at vera ein av fremstu
uppgáum hjá bæði pol-
itikkarum og hjá fjølmiðlu-
num, at vit ikki í ovfarakæti
missa alternativini burtur.
Tá kann málið knappliga

meira gerast eitt religiøst
mál enn nakað annað. Og
spurningurin um viðurskipti-
ni millum Føroyar og Dan-
mark, spurningurin um rík-
isfelagsskap ella ei, eigur
ikki at verða ein trúarspurn-
ingur – alt annað. Og als ikki
eigur tann búskapliga av-
leiðingurin av fullveldi-
num at gerast ein trúars-
spurningur, so sum okkara
háttvirdi figgjarmálaráð-
harri gjørdi tað til henda
dagin í tinginum. At vit fóta
okkum búskaparliga úttan
ríkisstuðul er ein trúars-
spurningur, hvørki meira
ella minni sambært fremsta
búskaparliga framsøgu-
mann fullveldisins.

Gerst eitt mál ein trúars-
spurningur kann verða trup-
ult at borðreiða við ratio-
nellum grundgevingum.
Málið verður ómóttakiligt
fyri tí sunni fornuftini.
Kjakið verður fundamenta-
listiskt, meðan dreydurin
tykist sakleysur. Dreydurin
um:
Flaggdag og ólavsøku,
hornorkestur, talarastólar
ella ovast á onkrari trappu,
fullveldisrøðarar, "Sjá tú
blánar sum loftið", "Tú al-
fagra land mitt", fullveldið
og frælsið, vit vónaðu, vit
droyndu, vit trúðu, og vit
sigraðu. Og so allir hinir,
sum ávaraðu, ljósaslokjar-
arnir. Lat teir nú sílgja sína
egna sjógv.

Gerandisdagurin kemur aftur

Og er tað so ikki í lagi, at
menn hava hesar dreyrar?
Jú, politiskir dreyrar, tað
kann vera nakað av tí vakr-
asta, vit kunnu fmynda okk-
um. Hvor minnst ikki røð-
una um dreymin hjá Martin
Luther King? Sanniliga
bjartur og lívsjattandi.
Men politiskir dreyrar
kunnu sanniliga eisini vera
nakað av tí mest vanda-
mikla, mannaættin kann
verða leidd út. Tað kenna
vit alt ov væl.

Aftaná at hesin dreymur
er gingin út, tá koma polit-
isku timburmennirnir. Aftan-
á at forfeingilgheitin er
noktað, kemur rokningin.
Aftaná hátíðarhaldið á Vagl-
inum, í Vágstúni, á Muntra,
í Valinum og á Flotini Friðu
kemur gerandisdagurin, har

vit fara úr okkara fínastu
fullveldiskotum í aftur ar-
beiðsklæðini. Og knappiga
hava vit hesi triviellu, keð-
iligu og gráu trupulleikarnir
aftur á kroppinum. Figgjar-
løg, skerjingar og sparing-
ar, fiskiskapur, almanna-
verk, utbúgvingarverk, ar-
beiðsloysi, eldrapolitikkur,
trupulleikar í vinnuni o.l.

Eitt og hvørt politiskt
framtak so sum fullveldis-
ætlanin hevur eisini eitt
mál. Tú satsar fyri at vinna.
Jú, betur undirbygd ætlanin
er, jú minni satsar tú, og jú
lettari er at fáa hendur á
vinningin.

Jarðbundirð alternativ

Og vinningurin er sambært
teir sjálvar, at Føroyar fáa
altjóðaviðurkenning sum
eitt land við fullveldi. Eitt
land, sum kann kalla seg
frælst, og sum er leyst av
allari útlendskari trælkun og
upplíðing.

Men er tað ikki ein sunn
ætlan, at vit eiga eitt frælst
land? Er frælsisstrembanin
ikki eitt mál hægri enn
nakað annað. Jú, sanniliga
er tað, og tað taka vit eisini
í Javnaðarflokkinum av heil-
um huga undir við. Tað er
eisini okkara mál.

Javnaðarflokkin hevur
lagt fram stítt uppskott til
broytingar. Okkara uppskott
til eina sjálvstýrisslóg. Eitt
veruligt alternativ, sum er
jarðbundið, realistiskt, og
sum fult út røkkur okkara
frælsisstremban. Gevur
okkum møguleikar at ognu
okkum alt tað sjálvstýri,
sum vit ynskja, eftir einum
leisti, har vit hava mōgu-
leika fyri at taka neyðugu
fyrirteymirar við. Fyrirteymir
sum umsitingarløg forleiki
og figgjargilvorka. Ein mō-
guleiki, sum byggir á
"common sense" og næstan
onga forfeingilgheit.

Krevur sjálvsálit

Vit vilja tí heldur kjakast um
sjálvstýrisslógina, sum er
tann stóra avbjóðingin. Men
hon krevur sjálvsálit, hon
krevur, at vit vita, at vit eru
javngóðir, at vit eru førir
fyri at telva, at vit eru førir
fyri at verja, og at vit eru
førir fyri at skapa einar
størri og ríkari Føroyar
fyri fleiri enn nú. Einar

Jóannes Eidesgaard: –
Hvat samfelag fær full-
veldið Føroya. Verður tað
eitt samfelag, sum byggir
á fólkafløkskonceptið, sum
er eitt lágionarsamfelag,
eitt discount-samfelag við
"survival of the fit-
test" sum skjaldamerkið,
ella verður tað eitt samfel-
ag, sum bert byggir á
romantiskar dreyrar um,
at tá fer alt á laga seg?

Sjálvstøðugar Føroyar.

Tjóðarfrælsið verður so
hugaliga sungið í fullveldis-
skórinum. Gaman í, men
hvør er prísurin fyri hetta
tjóðarfrælsið? Enn kenna
vit ikki henda, men størsti
parturin av føroyskari mið-
umsiting situr í hesum dō-
gum og arbeiðir og roknar
við fullveldisprojektnum,
so fyrr ella seinni má okkurt
fara at koma á borðið.

Fer prísurin at verða, at
persónliga frælsi føroyinga
verður skert? Fer prísurin
at verða, at mōguleikarnir hjá
okkara fólki til at skipa sær
eina frælsa tilveru verða
skerdir? Skal tjōðarfrælsi
gjaldast við missinum av tí
persónliga frælsinum?
Kostar tjōðarfrælsið, at ein
partur av fólkinum missir
stítt lívsfrælsi? Kostar tjōð-
arfrælsið eitt síðsta farvel
til samhaldsfastu vælferðar-
skapinara?

Hvat samfelag fær full-
veldið Føroya. Verður tað
eitt samfelag, sum byggir á
fólkafløkskonceptið, sum er
eitt lágionarsamfelag, eitt
discount-samfelag við "sur-
vival of the fittest" sum
skjaldamerkið, ella verður
tað eitt samfelag, sum bert
byggir á romantiskar drey-
mar um, at tá fer alt á
laga seg?

Hesir og aðrir spurningar
hava vit dittað okkum at
sett, ið enn uttan at fáa svar.
Men spyrjandi røddin tag-
nar ikki av tí orsök.

Jóannes Eidesgaard